УДК 378.4:316.3:004

ВОРОНКОВА В.Г.,
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту організацій та управління проектами
Запорізької державної інженерної академії
академік Української академії політичних наук
(Запоріжжя, Україна) valentina-voronkova@yandex.ru
КУЦЕПАЛ С.В., доктор філософських наук, професор, завідувач
кафедри гуманітарних та соціально-економічних
навчальних дисциплін Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
ім. Ярослава Мудрого
(Полтава, Україна) svkutsepal@rambler.ru

ЯКИМ БУТИ СПЕЦІАЛІСТУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕПОХИ ІНТЕРНЕТУ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

В статті дається аналіз умов формування спеціаліста інформаційного суспільства та епохи Інтернету, викликаного необхідністю техномеритократичної культури, укоріненої у світі університетської науки та спроможності поширювати силу інформації всією цариною дослідницької науки. Розроблено поняття «спеціаліст» епохи інформаційного суспільства, що асоціюється з розвитком людського (соціального, інтелектуального) капіталу та включає також міру втілених у професії здібностей, творчих можливостей, базової освіти, кваліфікації, досвіду, здатності приносити організації (підприємству) додаткову вартість, яка сприяє зростанню як особистості-професіонала, так і організації в цілому. Зроблено висновок, що формування концепції спеціаліста інформаційного суспільства формується на основі техномеритократичної культури інформаційного суспільства, що готує нову верству спеціалістів-нетократів (М.Кастельс), здатних працювати в умовах Інтернет-галактики.

Ключові слова: *спеціаліст епохи інформаційного суспільства, Інтернет, техномеритократична культура, інформаційна культура, людський капітал, спеціалісти-нетократи, Інтернет-галактика*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Актуальність теми обумовлена, по-перше, генезисом суспільства від інформаційного до «знаннєвого», що означає докорінну зміну формування інформаційної людини та інформаційної культури. По-друге, сьогодні інформація стає цариною людської життєдіяльності та активності, що підживлюється Інтернетом. По-третє, упровадження комп'ютеризованих інформаційних та комунікаційних технологій і, зокрема, Інтернету, дозволяє мережам проявляти свою гнучкість і сприяти горизонтальній комунікації, що впроваджує вищу організаційну форму людської діяльності. По-четверте, сьогодні Інтернет є комунікаційним посередником, який дозволяє

© Воронкова В.Г., Куцепал С.В., 2015

насамперед спілкування багатьох у визначений час на глобальному рівні. Більше, що становлення культури Інтернету відбувається суперечливо, так як ще не створена адекватна йому матеріально-технічна база, інформаційна інфраструктура, яка б відповідала шостому технологічному укладу, що є основою цивілізаційної парадигми. Для упровадження даної цивілізаційної парадигми нам необхідно вивчити передовий зарубіжний досвід глобального інформаційного, мережевого, інформаціологічного, комунікаційного суспільства, щоб виявити раціональність нового типу цивілізації. Це необхідно для того, що на зміну соціальній лінійності, яка є вираженням гомогенності (однаковості соціальних зв'язків) структур і відносин, приходить нелінійність, що демонструє собою інформаційне ускладнення і потребує визначення його сутності, атрибутів, модусів, внутрішніх і зовнішніх чинників, напрямів впливу на логіку формування культури Інтернету як інноваційного типу цивілізації. Філософія інформаційно-комунікаційного управління націлена на виявлення суттєвих проблем, які стоять на шляху досягнення країною конкурентного потенціалу та упровадження сучасного розуміння інформаційно-комунікаційного соціуму. Останнє сприяє утвердженню засад інформаційного суспільства («розумного суспільства»), представленого його еволюцією в «суспільство знань», що сформувало Інтернет як технологічну засаду організаційної форми інформаційної епохи- мережі.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Дослідження є результатом роботи, що є складовою частиною комплексної науково-дослідної теми кафедри менеджменту організацій та управління проектами Запорізької державної інженерної академії «Удосконалення механізмів розвитку інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми розвитку сучасної України в умовах глобалізації» (№0115U002343) (2015-2017 рр.), затвердженої Міністерством освіти і науки України. Для цього нам необхідно проаналізувати показники, тенденції та прогнози впровадження інформаційних технологій в країні, особливості інформаційної складової у досягненні конкурентоспроможності держави, їх вплив на цивілізаційний розвиток сучасного світу та формування комунікаційної системи та її організаційної форми, що активізує інформаційно-комунікаційне управління, сприяє соціальним перетворенням і поширюється як вибух.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спирається автор

До першого блоку робіт, присвяченим питанням розвитку інформаційно-комунікативного розвитку соціуму як цивілізаційної парадгми XXI століття, що характеризуються дослідженнями А.Гідденса, Г.Лассвела, Н.Лумана, М.Маклюена, Ю.Габермаса, російських вчених – М.Бахтіна, В.Біблера, В.Шнейдера. До другого блоку робіт відносяться дослідження, направлені на осмислення різних сторін процесу глобалізації, у тому числі,

роботи Д.Хелда, Д.Гольдблатта, Е.Макгрю, Д.Перратана, Б.Бербера. До третього блоку робіт слід віднести роботи, присвячені вивченню істотних характеристик інформаційного суспільства, а саме роботи М.Кастельса, Д.Тапскотта, Е.Тоффлера, Ф.Уебстера, А.Каптерєва. До доробків, що аналізують істотні характеристики Інтернет з позицій нелінійно-синергетичного підходу, відносяться роботи таких вчених, як В.Аршинова, В.Беха, В.Буданова, В.Василькової, В.Воронкової, А. Зеленкова, І. Олійника, А.Лазаревича, О.Пунченка. Згідно з А.Бардом і Я.Зодерквістом, сьогодні в інформаціональному суспільстві формується нова соціальна верства суспільства, яку слід назвати нетократами, основою яких є вміння «створювати зв'язки», контролювати інформаційну сферу. Автор солідарізується з думками А.Зеленкова, І.Олійника, О.Пунченка, які вважають, що сучасний етап розвитку цивілізації характеризується зростанням ролі інформації в житті суспільства, яке в науковому світі отримало назву інформаціональне або мережеве суспільство.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблемна ситуація.

Проблемна ситуація зводиться до можливості побудови в Україні інформаційного соціуму, в основі якого саме суб'єкт-суб'єктні зв'язки, що формуються на різних щабелях управлінської парадигми, інфокомунікативні відносини як образно-символічний субстрат інформаційного соціуму. Безперечно, що Україна має всі перспективи – економічні, технологічні, культурні, людські, освітянські – для побудови самого передового суспільства – інформаційного. Таким чином, до перспектив розвитку інформаційного суспільства відноситься реалізація державної програми з інформаційного суспільства та всіх етапів програми до 2020 року.

Мета статті – сформувати концептуальні засади інформаційного суспільства, якому повинен відповідати спеціаліст, так як ключова економічна, соціальна, політична і культурна діяльність по всій планеті структурована довколо Інтернету та інших комп'ютерних мереж.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- виявити принципи глобального управління в інформаційному суспільстві, що представлені як прогрес безперервного саморозгортання розвитку;

- сформувати умови формування спеціаліста інформаційного суспільства та епохи Інтернету, викликаного необхідністю техномеритократичної культури, укоріненої у світі університетської науки та спроможності поширювати силу інформації всією цариною дослідницької науки;

- розробити поняття «спеціаліст» епохи інформаційного суспільства, що асоціюється з розвитком людського (соціального, інтелектуального) капіталу та включає міру втілених у професії здібностей, творчих можливостей, базової освіти, кваліфікації, досвіду, здатності приносити організації (підприємству) додаткову вартість, яка сприяє зростанню як особистості-професіонала, так і організації в цілому;

© Воронкова В.Г., Куцепал С.В., 2015

- сформувати концепцію спеціаліста інформаційного суспільства на основі техномеритократичної культури, що готує нову верству спеціалістів-нетократів (М.Кастельс), здатних працювати в умовах Інтернет-галактики.

Обговорення проблеми.

Теоретико-методологічні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні, в основі якого інформація як глобальне явище сучасного світу та головний атрибут управлінської діяльності зводяться до використання принципів глобального управління. Інформаційне суспільство створилося як наслідок розвитку глобального управління. Принципами глобального управління в інформаційному суспільстві є прогрес як безперервне саморозгортання розвитку, що базується на послідовному діалектичному подоланні попередніх історичних форм досвіду; глобалізм як політика оптимізації прогресу за допомогою формування глобальної ієрархії; порядку як кінцевого ланцюгу в упорядкуванні послідовних ланцюгів «упорядкування хаосів» (діалектичних тріад). Структура глобального управління складає сукупність контрольованих глобальним центром вузлів і центрів, об'єднаних багаторівневими і багатофункціональними комунікаціями, здатними впливати на політичні інститути і процеси, крім урядів та їх бюрократії за рахунок сполучення різноманітних форм інституційної політичної участі.

Формування концепції спеціаліста інформаційного суспільства, як вже було відмічено, формується на основі техномеритократичної культури інформаційного суспільства, що готує нову верству спеціалістів-нетократів (М.Кастельс), здатних працювати в умовах Інтернет галактики. Саме інформаційне суспільство, що готує нетократів, та управляється нетократами, викликане новим технологічним проектом XXI століття, що ґрунтується на інформації, розвитку інформаційно-комунікативних технологій, що формують технологічну систему інформаційного суспільства, що потребує спеціалістів відповідної кваліфікації. Інтернет-культура, як відмічає М.Кастельс, є «культурою творців Інтернету» [2, С.34], що включає певний набір цінностей і переконань, які визначають поведінку людини. Як поширення друкованої продукції на Заході створило те, що Маклюен назвав «Галактикою Гутенберга», так і сми зараз увійшли в новий світ комунікації – Галактику Інтернету[1, С.2].

Саме філософія інформаційно-комунікаційного управління націлена на виявлення суттєвих проблем, які стоять на шляху досягнення країною конкурентного потенціалу та упровадження сучасного розуміння інформаційно-комунікаційного соціуму. Останнє сприяє утвердженню засад інформаційного суспільства («розумного суспільства»), представленого його еволюцією в «суспільство знань». Для цього нам необхідно проаналізувати показники, тенденції та прогнози впровадження інформаційних технологій в країні, особливості інформаційної складової у досягненні конкурентоспроможності держави, їх вплив на цивілізаційний розвиток сучасного світу та інтеграції України у глобальне інформаційне суспільство,

що в значній мірі активізує інформаційно-комунікаційне управління і сприяє соціальним перетворенням. Спеціаліст епохи Інтернету формується як глобальний інформаційний менеджер зі знанням іноземної мови (частіше англійської), вмінням працювати в міжнародній корпорації з розгалуженими комунікаційними зв'язками, знанням менталітету тієї країни, з якою має зв'язки. Особливої актуальності набуває формування інноваційного та інформаційного типу менеджера, якого вимагає сучасне інформаційне суспільство, що еволюціонує в «суспільство знання», який володіє головною і загальною функцією суспільства – менеджментом. Інформаційний менеджер повинен стати головною фігурою (персоною) інформаційного суспільства..

Тому необхідно здійснити аналіз становлення інформаційного суспільства в контексті вітчизняного і міжнародного досвіду, що дасть можливість Україні зайняти провідне місце серед держав, що претендують на пріоритетну роль у формуванні світового інформаційного простору, процесів, пов'язаних з глобалізацією та інтеграцією, досягненням стратегічних інтересів та конкурентоспроможності України на міжнародному ринку. На думку М.Кастельса, «культура Інтернету» вимагає певної професійної підготовки та вміння працювати в Інтернеті. Ще Білл Гейтс поставив задачу «заробляння грошей» як головну задачу професіонала інформаційного суспільства. Сам Майкрософт представляє собою підприємницьку культуру, яка виникла з комерціалізації процесу технологічних інновацій у комп'ютерній справі. Поширення Інтернету у суспільстві залежить не лише від підприємницької активності, але й від університетської та науково-дослідної спільноти, що розвивають свою наукову парадигму професіоналізації інформаційного суспільства. Культура спеціалістів Інтернету вкорінена у науковій традиції спільного прогресу в науці, репутації наукової досконалості, експертній оцінці колег та відкритості всіх результатів наукового дослідження. З іншої сторони, розвивається і *хакірівська культура* як культура високих професіоналів, до яких у свій час відносився і Б.Гейтс. Пекка Гіманен (2001) вважає *хакірівську еліту* культурною характеристикою інформаціоналізму і відіграла велику роль у побудові Інтернету, до яких відносилися висококваліфіковані комп'ютерні програмісти.

Інтернет є творінням високо професійних спеціалістів, а саме творінням техномеритократичної культури. Річард Столлмен вважає досягнення технологічної досконалості вторинним щодо визначального принципу безкоштовного програмного забезпечення, що є дуже важливим компонентом свободи слова у Вік інформації. Вихід Інтернету з замкненого кола технократів та життя в межах громади на рівень цілого суспільства відбувся завдяки ініціативі когорти підприємців. Відбулося це лише в 1990-х рр., але поширилися блискавично. Оскільки саме комерційні фірми були рушійною силою зростання, Інтернет переважно формувався на комерційній основі, що потребував спеціалістів високого ґатунку, в результаті чого відбувалася зміна світу через технологію. Саме підприємницька культура

© Воронкова В.Г., Куцепал С.В., 2015

Інтернет завдяки професіоналам техномеритократичної культури продовжила завоювання світу, перетворивши при цьому Інтернет в основу нашого життя.

Тому концептуальні засади інформаційного суспільства, в основі якого механізми мережевого управління, електронного врядування, самоорганізації аутопоезисних самореферентних систем є умовою досягнення сталого розвитку сучасного суспільства. Для цього необхідно дати порівняльний аналіз типів інформаційного суспільства та надати найбільш релевантну характеристику типів інформаційних суспільств в контексті кроскультурного аналізу. Головна гіпотеза – можливість побудови в Україні інформаційного суспільства з результативними зворотними зв'язками, а саме суб'єкт-суб'єктними, що сприяють підвищенню ефективності управлінського процесу. Безперечно, що Україна має всі перспективи – економічні, технологічні, культурні, людські, освітянські – для побудови самого передового суспільства – інформаційного. Таким чином, до перспектив розвитку інформаційного суспільства відноситься реалізація державної програми з інформаційного суспільства та всіх етапів програми до 2020 року. Умови міжнародної спільноти, направлені на розвиток глобального інформаційного суспільства, повинні супроводжуватися узгодженими діями щодо створення безпечного і вільного від злочинності кіберпростору. Слід залучати представників промисловості і інших посередників для захисту важливих інформаційних інфраструктур.

Висновки

Спеціаліст інформаційного суспільства та епохи Інтернету має бути визначений техномеритократичною культурою, укоріненою у світі університетської та дослідницької науки. Це культура віри в природну силу науково-технічного розвитку як ключової складової прогресу людства. Принципи підготовки кадрового потенціалу в інформаційному суспільстві, яке є високотехнологічним і готує високопрофесійну еліту епохи Інтернету: 1) конкуренція робочого персоналу; 2) конкуренція персоналу управління; 3) конкуренція ділової репутації та ініціативи; 4) конкуренція досягнень; 5) конкуренція багатопрофільності; 6) конкуренція якості; 7) конкуренція споживачів продукції; 8) конкуренція інформаційного забезпечення; 9) конкуренція форм збуту; 10) конкуренція фінансових та ресурсних послуг. Інформцаійни менеджер повинен бути готовим до глобалізації стратегій діяльності на різноманітних ринках. Тому слід готувати глобального менеджера, посилювати роль кваліфікації, менеджменту творчості, формування інформаційної культури та світогляду. Західні менеджери часто посилаються на структуру організації як ключовий фактори успіху, що має свою власну логіку розвитку. Всі ці риси характеризують інформаційний менеджмент, професіонал-спеціаліст повинен оволодіти термінологією глобального інформаційного суспільства, в якому йому жити і управляти.

СПИСОК ВИКОРСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кастельс Мануель. Інтернеті Галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства.- Київ: Видавництво «Ваклер» у формі ТОВ, 2007.- 304 с.

2. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): Навчальний посібник / О.В.Соснін, В.Г.Воронкова, О.Є.Постол.- Київ¨:Центр навчальної літератури, 2015.- 556 с.

3. Воронкова В.Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри: [Монографія] / В.Г. Воронкова. - Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010. – 272с.

REFERENCES

1. Кастельс Мануель. Інтернеті Галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства.- Київ: Видавництво «Ваклер» у формі ТОВ, 2007.- 304 с.

2. Sosnin A.V., Voronkova V.V., Postol O.E./ Modern international systems and global development (socio-political, socio-economic, socio-anthropological dimensions): textbook / A.V. Sosnin, V.G. Voronkova, O.E. Postol.-Kiev ¨: Educational literature, 2015-556 p.

3. Voronkova V.G. Philosophy of globalization: socìoantropologìčnì, and socio-economic and socio-cultural dimensions: [Monograph] / V.G. Voronkova. -Zaporozhye: ZDIA, 2010. – 272 p.

ВОРОНКОВА, В. Г. – доктор философских наук, профессор, заведующая кафедрой менеджмента организаций и управления проектами Запорожской государственной инженерной академии

(Запорожье, Украина) valentina-voronkova@yandex.ru

КУЦЕПАЛ, С. В. - доктор философских наук, профессор, заведующая кафедрой гуманитарных и социально-экономических учебных дисциплин Полтавского юридического института Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

(Полтава, Украина) svkutsepal@rambler.ru

КАКИМ БЫТЬ СПЕЦИАЛИСТУ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА И ЭПОХИ ИНТЕРНЕТА: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВАНИЯ И ТЕНДЕНЦИИ

*В статье дается анализ условий формирования специалиста информационного общества и эпохи Интернета, вызванного необходимостью технометритократической культуры, укорененной в мире университетской и исследовательской науки. Разработано понятие «специалист» эпохи информационного общества, которое ассоциируется с развитием человеческого (социального, интеллектуального) капитала и включает таже меру воплощенных в профессии способностей, творческих возможностей, базового образования, квалификации, опыта, способности приносить организации (предприятию) прибавочную стоимость, которая способствует росту как личности-профессионала, так и организации в целом. Сделан вывод, что формирование концепции специалиста информационного общества формируется на основе технометритократической культуры информационного общества, которое готовит новый слой специалистов-нетократов (М.Кастельс), способных работать в условиях Интерет-галактики.****Ключевые слова:*** *специалист эпохи информцаионного общества, Интернет, технометритократичнская культура, информационная культура, человеческий капитал, специалисты-нетократы,*

© Воронкова В.Г., Куцепал С.В., 2015

Интернет-галактика

VORONKOVA, VALENTINA - Doctor of Philosophy, professor, Head of the Department of Management of Organizations and project management Zaporozhye State Engineering Academy

(Zaporozhye, Ukraine) valentina-voronkova@yandex.ru

KUTSEPAL, SVETLANA - Doctor of Philosophy, professor,
head of the humanitarian and socio-economic disciplines Poltava Law Institute of Yaroslav Mudry National Law University
(Poltava, Ukraine) svkutsepal@rambler.ru

HOW TO BE A SPECIALIST OF THE INFORMATION SOCIETY AND THE INTERNET: CONCEPTUAL FOUNDATIONS AND TRENDS

The article provides an analysis of the conditions forumunda specialist of the information society and the Internet age, due to the need technomodification culture, rooted in the world of University and research science. Developed the concept of "specialist" era of the information society that is associated with the development of human (social, intelektualnego) capital and includes also a measure embodied in the profession's abilities, creative opportunities, basic education, qualifications, experience, ability to bring organization (enterprise) the additional cost that promotes growth as a person-professional and the organization as a whole. Made WinBook that the formation of the concept of a specialist of the information society is based on technomodification culture of the information society, which prepares a new generation of specialists-netocrats (M. Castells), able to work in the online galaxy.

Keywords: specialist era informatino society, Internet, technometrica culture, information culture, human capital specialists-netocracy, the Internet galaxy

Стаття надійшла до редколегії 27.11.15
Прийнята до друку 30. 11.15